

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (8 5) 239 6170 / 239 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

Susisteminta informacija
20/21

2020-11-10

**2016–2020 m. kadencijos Lietuvos Respublikos Seimo
svarbesniųjų teisėkūros sprendimų apžvalga**

Apžvalga parengta remiantis Seimo komitetų biurų ir Seimo komisijų pateikta informacija apie 2016–2020 m. kadencijos Seimo svarbiausius atskirų sesijų metų priimtus įstatymus, kitus teisės aktus.

Gyventojų pajamų didinimo, skurdo, socialinės atskirties mažinimo srityje svarbūs šią Seimo kadenciją priimti **mokesčių bei pensijų sistemą tobulinantys įstatymai**, kurių projektai pateikti vykdant mokesčių, pensijų, sveikatos apsaugos, šešėlinės ekonomikos mažinimo bei kitų sričių reformą. Rezultatas, kurio tikimasi įgyvendinus šią reformą – bendro minėtų sričių didesnio teigiamo efekto Lietuvos socialinei ir ekonominei būklei bei demografijos problemų sprendimo.

Siekiant padidinti darbo rinkos patrauklumą, siūloma reformuoti mokestinę sistemą: sujungti darbdavio ir darbuotojo mokamos socialinio draudimo įmokas (draudėjo pensijų, ligos, motinystės ir sveikatos draudimo įmokos bus perkeltos apdraustajam), peržiūrėti socialinio draudimo įmokas, Valstybinio socialinio draudimo įstatyme nustatyti konkrečius apdraustojo ir draudėjo bendruosius socialinio draudimo įmokų tarifų dydžius. Tikimasi, kad toks darbo užmokesčio apmokestinimas taps teisingesnis ir patrauklesnis investuotojams, bus aiškesnis darbuotojams, kartu bus padidintos paskatos verslui veikti legaliai, užtikrinta sąžiningos konkurencijos aplinka.

Socialinio draudimo srityje taip pat siekiama užtikrinti teisingesnes socialines garantijas. Numatoma, kad socialiniame draudime nebeliks įmokomis nepagrįstų išmokų, bendroji pensijos dalis bus finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšos nebebus skiriamos Užimtumo įstatymo nustatytoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms finansuoti. Jos bus finansuojamos iš valstybės biudžeto, o surinktos nedarbo draudimo įmokos bus skirtos tik nedarbo draudimo išmokoms mokėti. Siūloma nustatyti socialiai jautriausias asmenų grupes, už kurias darbdaviams, mokantiems mažesnę nei minimali mėnesinė alga per mėnesį atlyginimą, nebūtų taikomas reikalavimas mokėti socialinio draudimo įmokas nuo minimalios mėnesinės algos.

Reformuojant pensijų sistemą, siūloma atsisakyti SODROS įmokos dalies pervedimo į pensinius fondus bei mažinti atskaitymus iš pensijų fondų turto. Nuo 2020 m. centralizuotų anuitetų tiekėju numatyta SODRA, įtvirtinamos trys pensijų išmokų rūšys. Taip pat numatoma ir nauja dalyvių įtraukimo į papildomą pensijų kaupimą II pakopos pensijų fonduose tvarka ir kt.

Svarbios **Darbo kodekso** pataisos, kuriomis siekta patobulinti 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusio naujo Darbo kodekso atitinkamas nuostatas, papildomai įvertinus įvairių visuomenės grupių pastabas ir siūlymus. Darbo kodekso pataisos taip pat parengtos pagal Trišalėje taryboje

socialinių partnerių pasiektus susitarimus. Kodekse įtvirtintos darbuotojo ir darbdavio darbinį teisingumą ir veiksnumą apibrėžiančios nuostatos, nustatyta, kad jeigu darbovietėje yra darbdavio lygmeniu veikianti profesinė sąjunga, kurios nariais yra daugiau kaip trečdalis visų darbdavio darbuotojų, darbo taryba nesudaroma, o profesinė sąjunga įgyja visus darbo tarybos įgaliojimus ir vykdo visas šio kodekso darbo tarybai priskirtas funkcijas.

Priimtos **Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų ir valstybinių pensijų, sumažintų dėl draudžiamųjų pajamų turėjimo, kompensavimo įstatymo** pataisos, kuriomis numatyta paankstinti paskutinės senatvės pensijos ir valstybinės pensijos kompensuojamosios sumos dalies mokėjimą ir visas sumas, kurias priklausė išmokėti 2017–2018 m. dalimis, išmokėti 2017 m. vienu metu. Tuo pačiu metu būtų išmokama ir senatvės pensijos bei valstybinės pensijos kompensuojamoji suma asmenims, kuriems paveldėjimo tvarka pereina (perėjo) mirusio asmens turtas, jeigu jie pateiks prašymą iki 2017 m. sausio 31 d. Tokiu būdu būtų įgyvendintas Vyriausybės programoje numatytas tikslas – iki 2017 m. liepos 1 d. baigti pensijų kompensavimo procesą.

Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimais nuo 2017 m. sausio 1 d. padidinti neapmokestinami pajamų dydžiai (toliau – NPD), įskaitant papildomą neapmokestinamųjų pajamų dydį už vaikus ir individualius neapmokestinamuosius dydžius neįgaliesiems; atsisakyti pajamų mokesčio paskirstymo tarp savivaldybių biudžetų tvarkos reglamentavimo šiame įstatyme ir kt. Padidinus NPD, sumažinta mokesstinė našta mažas pajamas gaunantiems asmenims, o perkėlus pajamų mokesčio paskirstymo tarp savivaldybių tvarką, pajamų mokesčio paskirstymas tarp savivaldybių biudžetų taps paprastesnis ir aiškesnis. Taip pat numatyta apriboti gyventojų pajamų mokesčio lengvatos taikymą bei nustatyti maksimalią sumokėtų gyvybės draudimo įmokų ir įmokų į pensijų fondus sumą (1 000 eurų) per mokestinį laikotarpį, kuri galėtų būti atimama iš nuolatinio Lietuvos gyventojų pajamų, taip užtikrinant, kad šios lengvatos būtų socialiai orientuotos ir nekonkuruotų tarpusavyje.

Užimtumo įstatymo pataisos priimtos siekiant pagerinti darbo netekusių asmenų integraciją į darbo rinką. Įstatyme įtvirtintas neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimas; leista įsidarbinimo galimybių vertinimo paslaugas teikti ne tik bedarbiams, bet ir kitiems darbo ieškantiems asmenims.

Nedarbo socialinio draudimo įstatymo pakeitimais padidintas apdraustųjų, turinčių teisę gauti nedarbo draudimo išmokas, skaičius ir pailginta šios išmokos mokėjimo trukmė.

Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo pataisomis patikslintas naujų motinystės, tėvystės bei vaiko priežiūros socialinio draudimo išmokų (už antrą vaiką) skaičiavimas. Priimtu įstatymu užtikrintas neapribotų maksimaliu dydžiu motinystės išmokų apskaičiavimas ir mokėjimas visoms šių išmokų gavėjoms nuo Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2016 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. KT8-N5/2016 priėmimo, taip pat naujų (už antrą vaiką) tėvystės ir vaiko priežiūros išmokų apskaičiavimas ir mokėjimas taikant tuos pačius maksimalius apribojimus, kaip ir išmokoms, skiriamoms nuo 2017 m. sausio 1 d. Svarbios ir įstatymo pataisos, kuriomis nustatyta, kad ligos socialinio draudimo išmoką turi teisę gauti apdraustas ligos ir motinystės socialiniu draudimu ir turintis nustatytą stažą senelis (senelė), kai slaugo sergantį vaiką iki keturiolikos metų amžiaus. Pagal įstatymo pakeitimus nuo 2018 m. sausio 1 d. ligos socialinio draudimo išmoka mokama ilgesnį laikotarpį slaugantiems vaiką iki 18 metų, sergantį sunkiomis ligomis. Taip pat nustatyti didesni minimalūs motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokų, mokamų ir Valstybinio socialinio draudimo fondo (VSDF) biudžeto dydžiai.

Svarbios mokesčių sistemą tobulinančių įstatymų pataisos. **Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo** pataisų tikslas – mažinti mokesčių našta mažiausias pajamas gaunantiems gyventojams, tolygiau paskirstyti mokesčių našta smulkiąjam verslui, peržiūrint individualios veiklos pajamoms taikomų pajamų mokesčio tarifų taikymo principus. Įstatymu nepamokestinamasis pajamų dydis padidintas iki 380 eurų, o riboto darbingumo asmenims dydis keliamas atitinkamai nuo 320 iki 390 eurų ir nuo 380 iki 450 eurų. Įvedus „vaiko pinigų“, panaikinamas papildomas neapmokestinamasis pajamų dydis, siekiantis 200 eurų už kiekvieną vaiką. **Pelno mokesčio įstatymo** pakeitimais į technologinį atsinaujinimą investuojantis verslas apmokestinamąjį pelną galės susimažinti 100 proc. **Nekilnojamojo turto mokesčio įstatymo** pakeitimų tikslas – užtikrinant Lietuvos mokesčių sistemos

progresyvumą, didinti fizinių asmenų nekomercinės paskirties nekilnojamojo turto apmokestinimą ir perkelti mokesčių našta ant ekonomikos augimui palankesnių mokesčių. Įvedamas nekilnojamojo turto mokesčio progresyvumas.

Svarbūs **Išmokų vaikams įstatymo** pakeitimai, kuriais nustatyta vienodo dydžio išmoka vaikui, t. y. universali 30 eurų išmoka vaikui bus mokama visiems vaikams (nuo gimimo iki 18 metų ir vyresniems, jei mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa), bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 21 metai), nevertinant šeimos gaunamų pajamų. Ši išmoka papildomai bus skirta apie 400 tūkst. vaikų. Įstatymu taip pat nustatytas didesnis išmokos besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai dydis. Išmokų vaikams įstatymu padidinamas universalios išmokos vaikui (vaiko pinigų) dydis nuo 30 iki 50 eurų, taip pat nustatytos vienodos, nepriklausomai nuo vaikų amžiaus, papildomai skiriamos išmokos vaikui, mokamos vaikams, auginamiems ir (ar) globojamiems gausiose ir nepasiturinčiose šeimose, dydis – 20 eurų. Negalią turintiems vaikams universali išmoka sieks 69,92 eurų.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimais nustatyta nauja socialinio draudimo pensijų apskaičiavimo tvarka. Pagal įstatymą socialinio draudimo senatvės pensijos bus apskaičiuojamos tik pagal pajamas, įgytas po 1994 m. Nustatyta minimali įmokų bazė, t. y. draudėjo įmokos už tarnautojus ar darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis ne visą darbo laiką, mokamos nuo nustatyto darbo užmokesčio, ne mažesnio kaip minimalioji mėnesinė alga, išskyrus įstatyme nustatytas išimtis.

Reikšmingas priimtas **Finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jaunoms šeimoms įstatymas** – juo nustatomos finansinės paskatos jaunoms šeimoms, įsigyjantiems pirmąjį būstą Lietuvos Respublikos regionuose teikimo sąlygas, tvarką ir jos finansavimą. Įstatymas taikomas jaunoms šeimoms, kurių kiekvienas šeimos narys yra deklaravęs gyvenamąją vietą arba įtrauktas į gyvenamosios vietos nedeklaravusių asmenų apskaitą Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo nustatyta tvarka.

Svarbūs priimti **Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo** pakeitimai (apibrėžta specialiųjų poreikių lygio sąvoka, specialiųjų poreikių lygio nustatymas ir nustatymo kriterijai bei terminai; sprendimą dėl specialiųjų poreikių lygio priims Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba; įstatymu įtvirtinamos specialiųjų poreikių rūšys), **Transporto lengvatų įstatymo ir Tikslinių kompensacijų įstatymo** pakeitimai (transporto išlaidų kompensacija nebebus skiriama, tačiau anksčiau paskirtoji bus toliau mokama. Ši kompensacija bus įtraukta į tikslines kompensacijas. Lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacija galės pasinaudoti nauja gavėjų grupė – šeimos, slaugančios neįgalųjį).

Aktualūs **Socialinės paramos mokiniams įstatymo** pakeitimai – jais siekiama sudaryti palankesnes sąlygas gauti socialinę paramą mokiniams ir padidinti mokinių nemokamam maitinimui skirtiems produktams ir mokinio reikmenims įsigyti skiriamų lėšų dydžius.

Socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimais nuo 2019 m. sausio 1 d. atsisakyta maksimalios neperskaičiuotos pensijos dydžio, t. y. šios pensijos bus mokamos neribojant jų dydžio. Nuo 2020 m. sausio 1 d. nustatytas spartesnis socialinio draudimo pensijų didinimas, taikant didesnę už numatytą šiuo metu socialinio draudimo bazinės pensijos indeksavimo koeficientą. Taip siekiama Lietuvoje sukurti sistemą (sparčiau nei numatyta didinant pensijas), kuri per ilgesnį laikotarpį leistų ištrūkti iš senyvo amžiaus asmenų skurdo spąstų ir reikšmingai sumažintų skurstančių asmenų skaičių Lietuvoje.

Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo pakeitimu nustatyta, kad nepanaudotos savivaldybių biudžetų lėšos piniginei socialinei paramai skaičiuoti ir mokėti pirmiausia naudojamos socialinių paslaugų srities darbuotojų darbo sąlygoms gerinti ir darbo užmokesčiui didinti bei savivaldybės administracijoje dirbančių socialinių išmokų specialistų darbo užmokesčiui didinti, skiriant ne mažiau kaip 20 procentų šių lėšų.

Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo ir Švietimo įstatymo pakeitimais aiškiau apibrėžti bendrieji pedagogų darbo krūvio principai: nustatytai aiškesnė ir paprastesnė etatinio darbo užmokesčio struktūra, lengvesnis etatinio apmokėjimo taikymas

mokyklose, užtikrinta galimybė mažinti atotrūkį tarp skirtingo lygmens mokyklų, įstatymu nustatyta prievolė ministruui periodiškai atnaujinti ugdymo planus.

Pagal **Šalpos pensijų įstatymo** pakeitimus nuo 2020 m. sausio 1 d. tėvams (įtėviams), globėjams ar rūpintojams, ne mažiau kaip 15 metų slaugiusiems namuose neįgaliuosius, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos ar nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis, ir motinoms, išauginusioms nemažiau penkių vaikų (vaikų mirties atveju – auginusioms netrumpiau aštuonerių metų), sukakus senatvės pensijos amžių, bus mokama 1,5 šalpos pensijų bazės dydžio šalpos senatvės pensija.

Socialinių įmonių įstatymo pakeitimais nustatytas socialinių įmonių teisinis reguliavimas siekiant užtikrinti valstybės pagalbos socialinėms įmonėms teikimo efektyvumą ir kontrolę, sudaryti teisines prielaidas skatinti darbdavius įdarbinti asmenis, negalinčius vienodomis sąlygomis konkuruoti darbo rinkoje su kitais asmenimis. Socialinės įmonės statusui gauti ir išlaikyti, socialinėje įmonėje dirbantys neįgalieji turės sudaryti bent pusę įmonės darbuotojų, o jų per mėnesį įmonėje dirbtas darbo laikas turės sudaryti bent pusę kitų įmonės darbuotojų darbo laiko per mėnesį. Bus remiamas neįgalių darbuotojų, kuriems nustatytas 45–55 proc. darbingumo lygis, lengvas neįgalumo lygis darbo vietų įsteigimas (pritaikymas) ir jų darbo priemonių įsigijimas (pritaikymas).

Svarbūs teisės aktai, susiję su dėl **COVID-19 (naujojo koronaviruso)** kilusių problemų sprendimu, atsiradusių pasekmių mažinimu.

Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo pakeitimais dėl ekstremaliosios situacijos ir karantino buvo pakeista ligos išmokų mokėjimo tvarka (nustatyti nauji atvejai, kai mokama ligos išmoka, nustatyta ilgesnė ligos išmokos vaikams prižiūrėti mokėjimo trukmė, įteisinti didesnė ligos išmokų dydžiai darbuotojams, kurie užsikrėtė liga, dėl kurios paskelbta ekstremalioji situacija, sudaryta galimybė tėvams (įtėviams) ar globėjams prižiūrėti ir pagal pradinio ugdymo programą ugdomą vaiką, gaunant ligos socialinio draudimo išmoką iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, kai švietimo įstaigose nustatytas infekcijų plitimą ribojantis režimas).

Užimtumo įstatymo pakeitimai priimti siekiant padėti dėl pandemijos nukentėjusiam verslui bei darbuotojams, jais įtvirtintas pagalbos mechanizmas dėl COVID-19 (koronaviruso infekcijos) (savarankiškai dirbantiems asmenims mokama 257 eurų išmoka; galimybė savarankiškai dirbantiems asmenims, gavusiems 257 eurų išmoką, pasinaudoti subsidija keičiant vykdomos ekonominės veiklos rūšį; subsidijos darbdaviams prastovų laikotarpiu ir po prastovų; darbo paieškos išmoka bedarbiams).

Vienkartinės išmokos socialinio draudimo pensijų ir šalpos išmokų gavėjams įstatymo pakeitimais numatyta, kad senyvo amžiaus gyventojams, neįgaliesiems, našliams, našlaičiams bus skirta vienkartinė 200 eurų dydžio išmoka.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimais nustatyta supaprastinta socialinio draudimo įmokų, baudų, palūkanų ir delspinigių įsiskolinimo mokėjimo tvarka Vyriausybei paskelbus karantiną.

Sveikatos draudimo įstatymo pakeitimais nustatyta, kad, Vyriausybei paskelbus ekstremaliąją situaciją ar karantiną, savarankiškai dirbantys asmenys, kurių privalomojo sveikatos draudimo galiojimas priklauso nuo įmokos atitinkamu laikotarpiu (ne)sumokėjimo, bus laikomi apdraustais PSD ekstremaliosios situacijos ar karantino metu nepriklausomai nuo to, ar už atitinkamą laikotarpį jie yra sumokėję PSD įmokas. Įstatymo pataisomis taip pat siekiama pagerinti asmenų, kuriems teikiama slaugos ir socialinių paslaugų bei patarnavimų, palaikomojo gydymo paslaugų slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninėse paslaugų faktinė trukmė pasiekė 120 dienų, padėti Lietuvos Respublikos Vyriausybei paskelbus ekstremaliąją situaciją ir karantiną dėl naujojo koronaviruso (COVID-19).

Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo pakeitimais nustatytos socialinės garantijos (draudimas, kompensacijos mirties ar sveikatos netekimo atvejais) ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų židiniuose dirbantiems darbuotojams, nustatytas šių darbuotojų (ir gydytojų rezidentų) darbo užmokesčio didinimas ir su tuo susijusių sveikatos priežiūros įstaigų

išlaidų apmokėjimas, siekiama sudaryti sąlygas užkirsti kelią ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų plitimui ir užtikrinti visuomenės sveikatą bei saugumą,

Medicinos praktikos įstatymo pakeitimais didinamas ir gydytojų rezidentų darbo užmokestis, apmokamas valstybės biudžeto lėšomis. Rezidentų darbo užmokestis padidintas 15 proc., padidinus įstatyme numatytus koeficientus.

Lietuvos Respublikos naujojo koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių poveikio Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo taikymui įstatymas priimtas atsižvelgiant į paskelbtą karantiną visos Lietuvos Respublikos teritorijoje dėl naujojo koronaviruso plitimo grėsmės ir šio sprendimo įtaką juridiniams asmenims, patyrusiems tokio sprendimo poveikį savo veikloje. Įstatymu nustatomas balansas tarp finansinių sunkumų paveiktų juridinių asmenų ir jų kreditorių, juridiniams asmenims sudarant palankesnes sąlygas išsaugoti savo verslą.

Sveikatos apsaugos srityje svarbūs šią Seimo kadenciją priimti **Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo** ir lydimųjų teisės aktų pakeitimai, kuriais siekiama pacientams didinti gydymo paslaugų kokybę ir jų prieinamumą pertvarkant sveikatos priežiūros įstaigų tinklą šalyje (siūloma sudaryti teises prielaidas dabartiniam sveikatos priežiūros tinklui optimizuoti, nustatyti skaidrų ir efektyvų šių gydymo įstaigų valdymo modelį, finansavimą, užtikrinti nepriekaištingą jų vadovų reputaciją, įtraukti regionus į sveikatinimo veiklos planavimą ir t. t.), **Slaugos praktikos ir akušerijos praktikos įstatymo** pakeitimus, kuriais siekiama įteisinti gimdymo priežiūros paslaugas namuose (gimdymus namuose), suteikti slaugytojams ir akušeriams daugiau funkcijų ir atsakomybės, įtvirtinti slaugos praktikos ir akušerijos praktikos valdymo pagrindus bei išplėsti slaugytojų ir akušerių teises.

Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo pakeitimais siekiama įgyvendinti sveikatos apsaugos reformą, tai yra sudaryti realias teises prielaidas asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklui optimizuoti nacionaliniu mastu, nustatyti skaidrų, efektyvų įstaigų valdymo ir veiklos priežiūros modelį, pakeisti asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovų ir jų pavaduotojų darbo užmokesčio nustatymo tvarką.

Pakeistu **Sveikatos draudimo įstatymo** nustatytas asmens sveikatos priežiūros paslaugų įtraukimas į PSDF biudžeto lėšomis apmokamų paslaugų sąrašą, o **Farmacijos įstatymo** pataisomis numatyta apsaugoti teisėtą vaistų rinką nuo falsifikatų ir užtikrinti, kad žmonės vaistinėse ir gydymo įstaigose gaus tik saugius autentiškus vaistus) pakeitimai.

Alkoholio kontrolės įstatymo pakeitimai, kuriais įtvirtintos griežtesnės alkoholinių gėrimų vartojimo ir prieinamumo mažinimo priemonės, įskaitant alkoholio reklamos draudimą, alkoholinių gėrimų išigijimo ir vartojimo amžiaus didinimą iki 20 metų, alkoholinių gėrimų pardavimo laiko ir pardavimo vietų ribojimą ir kitas priemones, kurių tikslas – sumažinti alkoholio vartojimą Lietuvoje, ypač tarp vaikų ir jaunimo, bei pagerinti visuomenės sveikatą.

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo ir **Farmacijos įstatymo** pakeitimais įtvirtintos nuostatos, leisiančios medžiagas (kanapes, kanapių dervą, kanapių ekstraktus ir tinktūrą), kurios turi būti kontroliuojamos labai griežtai ir yra įrašytos į pirmąjį narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašą, nuo 2019 m. gegužės 1 d. naudoti ne tik mokslo, bet išimtiniais atvejais ir sveikatos priežiūros tikslais.

Vaiko teisių apsaugos aspektu svarbūs **Civilinio kodekso, Civilinio proceso kodekso, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo, Išmokų vaikams įstatymo** ir kitų įstatymų pakeitimai, kuriais, atsižvelgiant į didelį vaikų augančių socialinės rizikos šeimose bei vaikų globos namuose skaičių, iš esmės siekiama sudaryti sąlygas užtikrinti vaiko interesus kuo greičiau patekti į saugią šeimos aplinką ir sudaryti prielaidas operatyviau spręsti problemas, susijusias su vaiko teisiniu statusu. Priimtais pakeitimais siekiama sudaryti sąlygas, kad daugiau asmenų turėtų galimybę įsivaikinti ir globoti vaikus. Įteisinta nauja vaikų globos forma (alternatyvi globai institucijoje) – vaikų globa globos centre.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimais įteisinamas draudimas taikyti visų formų fizines bausmes prieš vaikus bet kokiaje aplinkoje, ypač namuose ir alternatyvios priežiūros

institucijose, taip pat švietimo, smurto prieš vaikus prevencijos priemonių taikymą, skatinant pozityvius vaikų auklėjimo būdus. Itin svarbūs įstatymo pakeitimai, kurių tikslas – užtikrinti vaiko teisių gynimą ir apsaugą, stiprinti tėvų ir kitų vaiko atstovų pagal įstatymą atsakomybę už vaiką, apibrėžti vaiko teisių užtikrinimo ir apsaugos mechanizmus. Siekiama efektyvesnės vaiko teisių apsaugos sistemos, ją centralizuojant, suteikiant vaikui operatyvią bei veiksmingą pagalbą, sudarant tinkamą aplinką jo visapusiškai raidai.

Priimtu **Šeimos stiprinimo įstatymu** siekiama įtvirtinti šeimos stiprinimo įgyvendinimo principus bei kryptis, užtikrinant šeimos politikos nuoseklumą, ilgalaikiškumą ir veiksmų tęstinumą kuriant šeimai palankią aplinką. Vyriausybė turėtų parengti ilgalaikę šeimos stiprinimo programą, nustatyti bazinį paslaugų šeimai paketą.

Šeimos apsaugos ir stiprinimo srityje svarbūs **Išmokų vaikams įstatymo** pakeitimai, kuriais nustatomas ilgesnis išmokos vaiko priežiūrai mokėjimo laikotarpis besimokančiam ar studijuojančiam asmeniui. Nuo 2020 m. ši išmoka bus mokama iki vaikai sukaks dveji metai. Ši priemonė turėtų paskatinti šeimas, kuriose tėvai mokosi ar studijuoja ir nėra įgiję reikiamo socialinio draudimo stažo, anksčiau susilaukti vaikų, o tai, tikėtina, lemtų gausnesnių šeimų atsiradimą ir šalies demografinių problemų sprendimą.

Ekonomikos, ūkinės veiklos srityje itin reikšmingas naujos redakcijos **Koncesijų įstatymas**, kuriame aiškiai identifikuotos dvi koncesijų rūšys – darbų koncesija ir paslaugų koncesija – tai koncesijų santykiams suteikia daugiau aiškumo. Naujasis reguliavimas koncesijų santykiams suteiks daugiau lankstumo ir teisę individualizuoti koncesijų sutarčių terminus.

Ūkinių bendrijų įstatymo nauja redakcija išplečia galimybes naudotis tikrosios ūkinės bendrijos ir komandinės ūkinės bendrijos teisinėmis formomis potencialiems vietos ir tarptautiniams investuotojams, tikimasi, bus sudarytos geresnės sąlygos verslui gauti daugiau finansavimo.

Pelno mokesčio įstatymo pakeitimais sukuriami palanki mokesstinė aplinka laivybos bendrovėms – atsiranda galimybė taikyti fiksuotą pelno (tonažo) mokestį. Tai skatins laivybos bendroves registruoti savo laivus Lietuvoje.

Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo pakeitimais nustatytas lengvatinis 5 procentų PVM tarifas vietoj šiuo metu taikomo 9 procentų PVM tarifo laikraščiams, žurnalams ir kitiems periodiniams leidiniams, siekiant sudaryti sąlygas, kad periodiniai leidiniai taptų prieinami kuo platesniam skaitytojų ratui, taip pat paskatinti tokių leidinių leidybos verslą. Įstatymu nustatytas ir lengvatinis 9 proc. PVM tarifas buitiniams energijos vartotojams, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme, tiekiamoms malkoms ir medienos produktams, skirtiems kūrenimui. Įstatymo priėmimas turėtų sumažinti šešėlinę ekonomiką ir nelegalius malkų, medžio ir šiaudų granuliu bei briketų pardavimo mastus.

Akcizų įstatymo pakeitimais 10 proc. padidintas akcizų tarifas etilo alkoholiui nuo 1 665,04 euro iki 1 832 eurų už produkto hektolitrą. Įstatymu siekiama mažinti alkoholio prieinamumą, o dėl padidinto akcizų tarifo etilo alkoholiui valstybės biudžetas 2019 m. papildomai gautų apie 5 mln. eurų pajamų.

Investicijų įstatymo pakeitimais praplėstos sritys, kuriose valstybė, siekdama skatinti investicijas, gali skirti lėšų finansinėms priemonėms įgyvendinti ir (arba) fondų fondams valdyti. Vienas pagrindinių finansinių priemonių privalumų – tęstinumas, nes paskolintos ar investuotos lėšos sugrįžta ir yra naudojamos kitiems projektams finansuoti. Taip sukuriami ilgalaikiai finansavimo mechanizmai, yra siekiama nustatyti specialų reguliavimą stambiams projektams, kuris mažintų jiems tenkančią administracinę našą, būtinų procesų skaičių ir trukmę.

Akcinių bendrovių įstatymo papildymu nustatyta, kad bendrovės vadovas valdybos sprendimu skiriamas penkerių metų kadencijai. Tas pats asmuo tos pačios bendrovės vadovu gali būti skiriamas ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės – sudaromos galimybės užtikrinti savalaikį valstybės ir savivaldybių valdomų bendrovių atsinaujinimą, galintį turėti lemiamos įtakos tokių bendrovių veiklos skaidrumui ir jų valdymo efektyvumui.

Šios kadencijos metu priimti svarbūs su **energijos rinka ir energetika** susiję teisės aktai. **Gamtinių dujų įstatymo** pakeitimais siekiama užtikrinti valstybinio reguliavimo nuoseklumą, patikimą gamtinių dujų tiekimą ir veiksmingą vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugą. Liberalizavus gamtinių dujų ir elektros energijos tiekimo galimybes, bus sukurtos patrauklesnės ir paprastesnės prekybos gamtinėmis dujomis ir elektros energija sąlygos. **Energetikos įstatymo** papildymu siūloma labiau ginti energijos vartotojų interesus tais atvejais, kai dėl energetikos įmonės kaltės susidaro nepriemokos vartotojui už patiektą energiją ir (ar) energijos išteklius už laikotarpį, už kurio vartotojas jau yra atsiskaitęs, o nepriemoka (skola) susidarė ne dėl vartotojo kaltės.

Elektros energetikos įstatymo pakeitimais siekiama įgyvendinti elektros energetikos sistemos pajėgumų užtikrinimo mechanizmą, užtikrinant Lietuvos elektros energetikos sistemos adekvatumą, siekiant sukurti galios rinkos mechanizmus, kurie skatintų subalansuotas investicijas į patikimai prieinamos vietinės elektros energijos gamybos plėtojimą bei lanksčios paklausos valdymo priemonių įgyvendinimą ir pakankamą elektros energijos tiekimo saugumo lygmenį po 2025 metų sinchronizacijos su kontinentinės Europos tinklais

Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo ir Valstybės skolos įstatymo pakeitimų tikslas yra sukurti teisinį pagrindą ilgalaikio suskystintų gamtinių dujų (SGD) importo į Lietuvą užtikrinimui ir SGD terminalo infrastruktūros pastoviųjų eksploatavimo sąnaudų mažinimui, taip pat numatyti valstybės pagalbos priemones šiam tikslui įgyvendinti. Siūlomas ilgalaikis SGD tiekimo modelis leistų 23–25 mln. eurų sumažinti SGD terminalo metines veiklos sąnaudas, taip pat būtų sumažinamos gamtinių dujų sistemos naudotojų ir vartotojų patiriamos išlaidos, susijusios su SGD terminalo eksploatavimo sąnaudų padengimu.

Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pakeitimais siekiama įgyvendinti Lietuvos Respublikos įsipareigojimus atsinaujinančių energijos išteklių ir klimato kaitos srityse. Įtvirtinamas naujas paramos modelis atsinaujinančius energijos išteklius naudosiančių elektrinių skatinimui, užtikrinama tolimesnė atsinaujinančios energetikos plėtra.

Svarbus šią Seimo kadenciją ratifikuotas **Estijos Respublikos Vyriausybės, Latvijos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės susitarimas dėl geležinkelių jungties „Rail Baltic / Rail Baltica“ plėtros**. Juo siekiama užtikrinti, kad europinės vėžės geležinkelių transporto infrastruktūra bus užbaigta iki 2025 m. Lietuvos, Latvijos ir Estijos teritorijose, tam numatyti ES finansinę paramą ir nacionalinį bendrąjį finansavimą. Susitarime taip pat apibrėžiamos projekto partnerių teisės ir pareigos,

Mokslo, švietimo ir kultūros sistemų pertvarkos jų efektyvumo didinimo srityje svarbūs **Profesinio mokymo įstatymo** pakeitimai, kuriais iš esmės keičiama profesinio rengimo ir mokymo sistema, atsižvelgiant į valstybės ekonominės raidos poreikius, keičiamas profesinių mokyklų valdymas ir finansavimas, siekiant pritraukti daugiau socialinių partnerių, skatinti prisitraukti papildomą finansavimą, keičiama kokybės užtikrinimo sistema, kad didėtų profesinio mokymo prestižas.

Svarbus priimtas **Mecenavimo įstatymas**, kurio tikslas – skatinti mecenavimo tradicijas ir privačias investicijas į kultūros ir meno iniciatyvas, diegti visuomenei filantropijos vertybes. Nustatyti mecenuojamuosius, mecenuojamų projektų kriterijus ir esmines sąlygas, reglamentuoti projekto pripažinimą mecenuojamuoju, nacionalinio ir savivaldybės mecenato vardo suteikimą, nacionalinio mecenato ir savivaldybės mecenato ženklų įteikimą, nacionalinio mecenato ir savivaldybės mecenato vardo įamžinimą ir netekimą.

Kino įstatymo pakeitimais nustatoma, kad kino valstybinis finansavimas bus skiriamas nacionalinių filmų parengiamiesiems darbams, nacionalinių filmų gamybai, sklaidai, platinimui ir rodymui. Šia nuostata ne tik atsižvelgiama į tai, kad iki šiol Lietuvos kino centro gautos kino projektų paraiškos buvo skirtos tik nacionaliniams filmams finansuoti, bet ir siekiama populiarinti lietuviško kino industriją, skatinti naujų nacionalinių filmų gamybą ir sklaidą.

Priimtas **Architektūros įstatymas** skirtas kompleksiniam architektūros srities teisinio reguliavimo problemų sprendimui – architektūros kokybės apibrėžimui, kokybės užtikrinimo

priemonių (architektūrinių konkursų, ekspertinio vertinimo ir kt.) nustatymui, architekto kvalifikacijos reikalavimų, jo teisių, pareigų ir atsakomybės įtvirtinimui, taip pat architektūros viešojo administravimo sistemos sukūrimui, viešojo intereso gynimo užtikrinimui.

Technologijų ir inovacijų įstatymas ir Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimai parengti kaip inovacijų reformos – vienos iš Lietuvos šešių struktūrinių reformų (švietimo, sveikatos apsaugos, mokesčių, inovacijų, šešėlinės ekonomikos mažinimo ir pensijų srityse) – plano dalis. Įstatymų tikslas – sudaryti teises sąlygas sukurti palankias sąlygas vykdyti eksperimentinės plėtros veiklą, kurti ir diegti inovacijas, taip pat sudaryti palankias sąlygas Lietuvoje efektyviam visuomenės intelektualinės veiklos ir kūrybinių galių naudojimui.

Reikšmingi **Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo** pakeitimai, kuriais siekiama nustatyti minimalią Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos programų, pritaikytų klausos ir regos negalią turintiems asmenims, trukmę per mėnesį. Priėmus šį įstatymą būtų pagerintas nacionalinio transliuotojo televizijos programų prieinamumas regos ir klausos negalią turintiems asmenims. Svarbūs ir įstatymo pakeitimai, kuriais detalizuoti LRT veiklos principai, įtvirtinti ne tik LRT programų, bet ir LRT interneto svetainės turinio reikalavimai, papildytos LRT teisės ir pareigos, patikslintos nuostatos dėl reklamos ir komercinių audiovizualinių pranešimų LRT radijo ir televizijos programose ir LRT interneto svetainėje, patikslintos ir papildytos Tarybos funkcijas ir kt.

Paminėtini **Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo** pakeitimai – jais siekiama efektyvesnio kompensacinio atlyginimo už kūrinių ir gretutinių teisių objektų atgaminimą (kopijavimą) asmeniniais tikslais ir kūrinių atgaminimą reprografijos būdu dalies paskirstymo ir panaudojimo.

Valstybės valdymo srityje yra reikšmingas **Valstybės tarnybos pakeitimo įstatymas** – išgryninama valstybės tarnybos sąvoka, keičiama priėmimo į valstybės tarnybą tvarka (numatoma centralizuota atranka), paprastinamas veiklos vertinimo modelis (atsisakoma biurokratinio vertinimo komisijose, jeigu vertinimo rezultatai tenkina visas šalis), atsisakoma valstybės tarnautojų rezervo, kaip stabdančio konkursų organizavimą, tačiau numatomas pretendentų rezervas, į kurį patektų gerai konkursuose pasirodę asmenys, dėl pareigybės naikinimo atleisti valstybės tarnautojai, ilgai dirbę pakaitiniai valstybės tarnautojai. Skaidrinama darbo užmokesčio sistema, atsisakant daugumos priedų ir priemokų, tačiau didinant pareiginės algos koeficientus, numatomos griežtesnės materialinės atsakomybės sąlygos ir nustatoma pareiga išieškoti valstybės tarnautojo padarytą žalą.

Svarbūs **Prezidento rinkimų, Seimo rinkimų, Rinkimų į Europos Parlamentą, Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymų** pakeitimai, kuriais patikslintos kandidatų naudojimosi visuomenės informavimo priemonėmis sąlygos ir tvarka, suvienodintos išorinės reklamos skleidimo ir rinkimų agitacijos draudimo sąlygos; sudarytos galimybės neįgaliesiems patiems pasirinkti jiems labiausiai priimtina balsavimo būdą – balsuoti namuose ar atvykti balsuoti į rinkimų apylinkę; nustatyti apmokėjimo už darbą tarifai rinkimų ir balsavimo komisijų pirmininkams ir nariams. Siekiant užtikrinti, kad rinkimų tvarka nebūtų keičiama prasidėjus rinkimų kampanijai, įstatymais įtvirtinta, kad rinkimų įstatymai nebūtų keičiami nuo atitinkamų rinkimų datos paskelbimo dienos iki rinkimų galutinių rezultatų paskelbimo arba rinkimų pripažinimo negaliojančiais dienos.

Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo pakeitimu sumažinama amžiaus riba, nuo kada asmuo gali būti kandidatu į savivaldybės tarybos narius. Vietoj galiojusios nuostatos, kad kandidatuoti gali 20 metų sulaukęs asmuo, įtvirtinama, kad kandidatu į savivaldybės tarybos narius gali būti asmuo, kuriam rinkimų dieną yra sukakę 18 metų.

Seimo rinkimų įstatymo pakeitimais numatyta, kad politinėms partijoms reikės surinkti 3 procentus, o partijų koalicijoms – 5 procentus rinkėjų balsų, kad sąrašas dalyvautų mandatų dalybose. Tikimasi, kad toks sprendimas padės geriau atstovauti įvairias visuomenės grupes ir labiau atspindės piliečių valią, išreikštą balsavime.

Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo pakeitimais išspręsta problemą dėl krašto apsaugos sistemos savanorių teisės būti kandidatu rinkimuose į Seimo ar savivaldybės tarybos narius (ir merus).

Politinių partijų įstatymo pakeitimais išplėsta galimybė biudžeto lėšas skirti ne tik partijoms, patekusioms į minėtas renkamas viešosios valdžios institucijas, bet ir jose neatstovaujamos partijoms. Tokia politinių partijų finansavimo tvarka turėtų skatinti politinį pliuralizmą ir daugiapartiškumą, nes leistų reikšmingus valstybės biudžeto asignavimus skirti platesniam politinių partijų ratui.

Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo, Viešųjų įstaigų įstatymo, Labdaros ir paramos fondų įstatymo pakeitimais siekiama suvienodinti skirtingų teisinių formų pelno nesiekiančių subjektų finansinių ataskaitų ir veiklos ataskaitų turinio reikalavimus, nustatyti atsakomybę už ataskaitų parengimą, pateikimą ir paskelbimą, labai mažiems pelno nesiekiantiems subjektams supaprastinti apskaitos ir atskaitomybės reikalavimus ir t. t.

Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo naujos redakcijos pagrindinis tikslas – sudaryti prielaidas nevyriausybinių organizacijų (NVO) gebėjimų stiprinimui. Įstatyme numatytas NVO fondo įsteigimas – numatomas ne tik tikslus fondo finansavimo šaltinis, bet ir įtvirtinamas aiškus fondui skiriamų lėšų skaičiavimo būdas.

Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptių ir teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų patvirtinimo“ – tai Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas (LRBP), pagrindinis šalies teritorijų planavimo dokumentas, kuriame nustatoma ilgalaikė šalies teritorijos vystymo perspektyva.

Regioninės plėtros įstatymo nauja redakcija siekiama kryptingos regioninės plėtros ir regionų įgalinimo bei stiprinimo. Vienas svarbiausių pokyčių – juridinio asmens statuso suteikimas regionų plėtros taryboms, kas leis šiems regionų mastu veikiantiems savivaldybių atstovams priimti regionams reikalingus sprendimus, planuoti investicijas, vykdyti projektus ir pan.

Viešojo administravimo įstatymo pakeitimais įtvirtinama, kad institucijų reikalavimas pateikti duomenis, esančius valstybės registruose ar informacinėse sistemose, yra laikomas biurokratizmu. Toks reguliavimas užtikrins, kad iš asmenų, besikreipiančių į įstaigas, nebebus reikalaujama pateikti įvairių duomenų (pažymų, išrašų ir pan.), kurie yra kaupiami valstybės informaciniuose ištekliuose.

Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimais išplėsta lobisto sąvoka. Siekiant vykdomos lobistinės veiklos ir atsakomybės už ją skaidrumo, nustatyta, kad lobistu gali būti tik fizinis asmuo. Lobistu laikomas asmuo, vykdamas lobistinę veiklą, o ne tas, kuris yra registruotas lobistu. Tokiu būdu labiau atsižvelgiama į tai, ką asmuo daro, o ne į formalų kriterijų – įrašymą į sąrašą. Taip pat įstatyme aiškiai įvardijami asmenys, kuriems lobistine veikla siekiama daryti įtaką,

Valstybės saugumo srityje svarbūs tiek su nacionaliniu saugumu, tiek su energijos rinka susiję teisės aktai. **Būtinųjų priemonių, skirtų apsaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugių branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymas** nustato Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos ir elektros energijos rinkos apsaugos nuo elektros energijos patekimo iš trečiųjų šalių, kuriose yra nesaugių branduolinių elektrinių, bendrusius įgyvendinimo principus, sąlygas ir etapus, taip pat tvarką, kaip Lietuvos Respublika įvertina tokių elektrinių statusą ir jų keliamas grėsmes Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai. Nustatyta, kad į Lietuvos Respublikos elektros energijos rinką negali patekti elektros energija iš trečiųjų šalių, kuriose veikia nesaugios branduolinės elektrinės, išskyrus energiją, būtiną Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos patikimumui užtikrinti.

Įstatymu dėl branduolinės elektrinės, statomos Baltarusijos Respublikoje, Astravo rajone, pripažinimo nesaugia, keliančia grėsmę Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai pripažinus trečiosios šalies branduolinę elektrinę nesaugia, Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija ne vėliau kaip per tris mėnesius parengs ir patvirtins įstatymo nurodytą apsaugos priemonių įgyvendinimo planą, koordinuos ir prižiūrės jo įgyvendinimą.

Elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymo, Lietuvos elektros energetikos sistemos sujungimo su kontinentinės Europos tinklais

darbui sinchroniniu režimu įstatymas ir Elektros energetikos įstatymo pakeitimais numatytos pagrindinės sinchronizacijos proceso organizavimo bei įgyvendinimo sąlygos. Baltijos šalių sinchronizacija yra strateginis energetinio saugumo projektas, kurį įgyvendinus bus atsijungta nuo Rusijos kontroliuojamos sistemos IPS / UPS ir Lietuva savarankiškai valdys elektros energetikos sistemą. Atnaujintoje Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje jau yra įtvirtinta, kad Lietuvos elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektas turi būti įgyvendintas iki 2025 metų. Įstatymas numato, kad sinchronizacijos projektui ir su juo susijusiems infrastruktūros projektams bus suteiktas ypatingos valstybinės svarbos projekto statusas, o tai leis sparčiau vykdyti teritorijų planavimo procedūras su sinchronizacija susijusiuose projektuose.

Valstybės saugumo užtikrinimo srityje aktualūs **Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo** bei **Kibernetinio saugumo įstatymo** pakeitimai, kuriais kibernetinio saugumo funkcijos perduodamos Krašto apsaugos ministerijai ir pradedama formuoti vieninga kibernetinio saugumo politikos formavimo ir valdymo sritis, apimanti tiek viešąjį, tiek ir privatų sektorius. Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo pakeitimo įstatymo esmė – sukurti saugų valstybinių duomenų perdavimo tinklą ir sujungti į jį institucijas, valdančias informacinius išteklius, būtinus valstybės gyvybiškai svarbioms funkcijoms ir mobilizacinėms užduotims atlikti. Tokio tinklo sukūrimas leis užtikrinti valstybei gyvybiškai svarbių informacinių išteklių kibernetinį saugumą.

Svarbus **Seimo nutarimas „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ pakeitimo**, parengtas siekiant atnaujinti Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, numatyti Lietuvos energetikos politikos tikslus iki 2030 m. ir politikos gaires iki 2050 m. Priėmus atnaujintą Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, bus sudarytos sąlygos energetikai užtikrinti Lietuvos valstybės, jos piliečių ir verslo poreikius ir siekti, kad Lietuvos energetika valstybei ir vartotojui kurtų pridėtinę vertę ir būtų pažangi, patikimai aprūpinanti netaršia energija už konkurencingą kainą.

Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pakeitimais praplėstas subjektų, kuriems taikomos įstatymo nuostatos, sąrašas, įtraukiant prekybą meno kūrinių ir (ar) tarpininkavimo veiklą prekybos meno kūrinių srityje, jei tai atlieka laisvieji uostai. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos sudarys teisinę prielaidą efektyviau taikyti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priemones, formuos nepakantumą ir nepalankią erdvę pinigų plovimo ir teroristų finansavimo atsiradimo aplinkybėms.

Svarbūs **Organizuoto nusikalstamumo prevencijos įstatymo** pakeitimai, kuriais siekiama užtikrinti realų ir veiksmingą organizuoto nusikalstamumo kontrolės teisinį reguliavimą, sukurti tinkamą ir veiksmingą organizuoto nusikalstamumo prevencijos organizavimo, įgyvendinimo, priežiūros ir kontrolės mechanizmą, įtvirtinti konkrečias prevencinių kontrolės priemonių rūšis, detaliau ir aiškiau reglamentuoti organizuoto nusikalstamumo kontrolę įgyvendinančių padalinių teises ir pareigas.

Svarbūs ir **Korupcijos prevencijos įstatymo** pakeitimai, kuriais numatomos naujos korupcijos prevencijos priemonės, padėsiančios efektyviai mažinti korupcijos apraiškas.

Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo, Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo, Nepaprastosios padėties įstatymo, Valstybės rezervo įstatymo pakeitimais sukuriama naujas grėsmių nacionaliniam saugumui stebėsenos ir reagavimo į kylančias krizes mechanizmas. Šių įstatymų įgyvendinimas užtikrins hibridinių grėsmių užkardymo sistemos sukūrimą ir funkcionavimą, sudarys sąlygas veiksmingai vykdyti grėsmių stebėjimą, vertinimą ir krizių valdymą.

Karo padėties įstatymo nauja redakcija parengta reaguojant į geopolitines grėsmes. Pakeitimais tobulinamas karo padėties režimo teisinis reguliavimas, o tai leis sklandžiau pereiti iš taikos meto į karo padėties teisinį režimą, užtikrintų veiksmingą valstybės gynybą ir sklandžią valstybės institucijų ir ūkio subjektų veiklą užtikrinant valstybės ir visuomenės poreikį, detalizuojama valstybės gynybai vadovaujančių valstybės pareigūnų kompetencija bei papildoma ginkluotųjų pajėgų sudėtis. Įstatymu suvienodinamas visų ginkluotųjų pajėgų narių statusas – jų teisės ir pareigos, socialinės garantijos.

Karo prievolės įstatymo pakeitimais faktiškai sumažinamas šauktinių į privalomąją pradinę karo tarnybą amžius, t. y. į privalomąją pradinę karo tarnybą bus šaukiami jaunuoliai nuo 18 iki 23 metų amžiaus (iki tol buvo šaukiami nuo 19 iki 26 metų amžiaus). Įstatymas taip pat numato lanksčias karo prievolės atlikimo galimybes derinant su studijomis aukštojoje mokykloje.

Teisės ir teisėtvarkos srityje vienas iš svarbiausių priimtų įstatymų yra susijęs su Lietuvos Respublikos Konstitucijos pataisomis. **Konstitucijos 106 ir 107 straipsnių pakeitimo įstatymo** pagrindinis tikslas ir uždavinys – suteikti asmenims konstitucinę teisę į teisminę gynybą ir Konstituciniame Teisme, t. y. įtvirtinti individualaus konstitucinio skundo institutą.

Teisėkūros aspektu itin reikšmingi **Lietuvos Respublikos Seimo statuto** pakeitimai, kuriais įtvirtinta galimybė Seimo statute nurodytais atvejais taikyti specialią Seimo nutarimų priėmimo tvarką, t. y. kad šiais atvejais Seimo nutarimai po pateikimo būtų svarstomi ir priimami tame pačiame posėdyje, jeigu Seimas nenusprendžia kitaip. Seimo statuto pakeitimais taip pat nutarta atsisakyti slapto balsavimo reikalavimo, kai sprendžiami klausimai dėl Aukščiausiojo Teismo bei Apeliacinio teismo teisėjų, pirmininkų, skyrių pirmininkų atleidimo savo noru, pasibaigus įgaliojimų laikui arba sulaukus įstatymuose nustatyto pensinio amžiaus, išrinkus į kitas pareigas arba jų sutikimu perkėlus į kitą darbą. Taip pat patobulintos Statuto nuostatos, reglamentuojančios Seimo nario pareigą vengti interesų konflikto ir pareigą deklaruoti privačius interesus, taip pat patikslinta Seimo narių nusišalinimo nuo tarnybinių pareigų atlikimo pareiškimo tvarka.

Svarbios civilinių ginčų taikinamąjį tarpininkavimą reguliuojančios teisės aktų pataisos. **Civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo, Civilinio proceso kodekso, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo** pakeitimais siekiama skatinti mediacijos (taikinamojo tarpininkavimo) plėtrą civiliniuose ginčiuose, užtikrinti mediacijos paslaugų kokybę, skatinti taikų ginčų sprendimą, mažinti teismų darbo krūvį, taupyti privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšas, skiriamas ginčų sprendimui teisme.

Civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo, Administracinių bylų teisenos įstatymo ir Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo pataisomis sudaromos galimybės spręsti administracinius ginčus mediacijos būdu, skatinti taikų ginčų sprendimą, mažinti teismų darbo krūvį, taupyti privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšas, skiriamas ginčų sprendimui teisme.

Turto civilinio konfiskavimo įstatymu įdiegtas naujas institutas Lietuvos teisinėje sistemoje – turto civilinis konfiskavimas. Remiantis šiuo įstatymu, teismo sprendimu galės būti konfiskuotas asmenų turtas (daiktai, pinigai, vertybiniai popieriai, kitas turtas bei turtinės teisės) tais atvejais, kai korupcija ar organizuotais nusikaltimais įtariamasis asmenys negalės įgyto turto pagrįsti savo teisėtomis pajamomis. Įstatymas turės stiprų poveikį atgrasant nuo korupcinių ir kitų organizuotų nusikaltimų.

Svarbus **Pranešėjų apsaugos įstatymas** – juo teisiskai sureguliuotas pranešėjų apsaugos institutas, kurio atsiradimas skatina informacijos apie neteisėtą ir neetišką veiklą atskleidimą bei veiksmingesnę viešųjų interesų apsaugą. Taip pat sukurta bendra pranešėjų apsaugos sistema, o esminės pranešėjų apsaugą reglamentuojančios teisės normos bus sukonzentruotos viename teisės akte. Šio įstatymo nuostatos bus taikomos tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose. Įstatymo priėmimas yra itin aktualus dėl Lietuvos stojimo į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją (EBPO).

Nemažai **Administracinių nusižengimų kodekso** straipsnių pakeista atsižvelgiant į teisinio reguliavimo stebėseną ir įvertinus pastebėjimus bei pasiūlymus dėl praktinių problemų, nagrinėjant administracinius nusižengimus (pavyzdžiui, įtvirtinama galimybė išieškoti konfiskuotino turto vertę pinigais, įtvirtinta galimybė ne teismo tvarka nagrinėjančioms institucijoms šaukimus, pranešimus, skundų kopijas (nuorašus) ir kitus procesinius dokumentus įteikti elektroniniu paštu ne tik tiems asmenims, kurie yra nurodę gavėjo elektroninio pašto adresą informacinėse sistemose ar registruose, bet ir tiems, kurie išreiškia tokį pageidavimą vėliau, ir kita).

Paminėtini Seimo priimti teisės aktai, susiję su **Konstitucinio Teismo nutarimu įgyvendinimu.**

Teismų įstatymo ir Konstitucinio Teismo įstatymo pakeitimų įstatymais įgyvendinamas Konstitucinio Teismo 2020 m. kovo 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 47 straipsnio (2013 m. gruodžio 23 d. redakcija) 2 dalies, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 8 straipsnio (2008 m. lapkričio 11 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Taip numatyta suderinti nuostatas su Lietuvos Respublikos Konstitucijos 114 straipsnio 2 dalyje įtvirtintu teisėjų imunitetu, kuris yra funkcinio pobūdžio: jo paskirtis – garantuoti teisėjų nepriklausomumą, kad būtų užtikrintas konstitucinio teisingumo vykdymas, garantuojama Konstitucijos viršenybė teisės sistemoje ir konstitucinis teisėtumas.

Priimtais **Seimo statuto** pakeitimais įgyvendintas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2019 m. nutarimas dėl Miškų įstatymo ir Lietuvos Respublikos Seimo Statuto tam tikrų nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Priimtame Seimo Statute įtvirtinta, kad įstatymų projektų svarstymo skubos tvarka procedūra gali būti taikoma tik ypatingais atvejais, kai dėl susidariusių politinių, socialinių, ekonominių ar kitų aplinkybių būtina skubiai nustatyti naują ar pakeisti galiojantį teisinį reglamentavimą siekiant užtikrinti svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes. Tuo tarpu įstatymų ir Seimo nutarimų projektų svarstymo ypatingos skubos tvarka procedūra galės būti taikoma tik tais atvejais, kai būtina nedelsiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, t. y. įvedant arba įvedus karo ar nepaprastąją padėtį, taip pat ją atšaukiant, skelbiant arba paskelbus mobilizaciją ar demobilizaciją, priimant sprendimą panaudoti ginkluotąsias pajėgas ginkluoto užpuolimo atveju, kilus tokiai grėsmei valstybės ar visuomenės saugumui, kuriai pašalinti būtini ypač skubūs Seimo sprendimai.

Seimo statuto pakeitimais taip pat įgyvendintas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. vasario 24 d. nutarimas, kuriuo buvo pripažinta, kad Lietuvos Respublikos Seimo statuto 227 straipsnis tiek, kiek pagal jį apkaltą galima taikyti paaiškėjus tik tokiam nusikaltimui, kuris padarytas einant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 74 straipsnyje nurodytas pareigas, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 74 straipsniui.

Elektros energetikos įstatymo pakeitimais įgyvendintas Konstitucinio Teismo nutarimas, kuriuo buvo pripažinta prieštaraujančia konstituciniams principams nuostata dėl leidimo plėtoti elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių pajėgumus pratęsimo 6 mėnesiams neribotą kartų skaičių, esant valstybės, trečiųjų asmenų veiksams ar nenugalimai jėgai, tol, kol pasibaigia valstybės, trečiųjų asmenų veiksmų ar nenugalimos jėgos aplinkybės.

Įgyvendinant Konstitucinio Teismo nutarimą priimti **Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo** pakeitimai, kuriais numatyta suvienodinti darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis vienodos kvalifikacijos ir sudėtingumo darbą, galimybę gauti teisingą apmokėjimą už darbą iš valstybės ir savivaldybių biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose institucijose, bei reglamentuoti materialinės pašalpos skyrimą.

Priimtais **Baudžiamojo proceso kodekso** pakeitimais numatyta įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2016 m. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies nuostatos, 235 straipsnio 1 dalies, 254 straipsnio 4 dalies, 327 straipsnio 1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, kuriuo buvo konstatuotas baudžiamojo proceso įstatymo nuostatų, kiek tai susiję su baudžiamosios atsakomybės senaties instituto reglamentavimu, prieštaravimas konstituciniam teisinės valstybės principui, reikalavimus ir tinkamai suderinti BPK nuostatas su Konstitucinio Teismo jurisprudencija.

Svarbus **Peticijų įstatymo** pakeitimo įstatymas – juo siekiama įgyvendinti dar 2006 m. priimtą Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimą, kuriame buvo pripažinta, kad Peticijų įstatymo tam tikros nuostatos, neleidžiančios priimto sprendimo apskūsti teismui, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatoms bei konstituciniam teisinės valstybės principui.

Europos Sąjungos teisės nuostatu perkėlimas buvo itin svarbus Seimo 2016–2020 m. kadencijos metu. Priimti įstatymai, susiję su pradėtomis ES teisės pažeidimo procedūromis ir dėl kurių galėjo būti pradėtos ES teisės pažeidimo procedūros. Tai **Viešųjų pirkimų įstatymo,**

Koncesijų įstatymo, Aplinkos oro apsaugos įstatymo, Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, Baudžiamojo proceso kodekso, Įstatymo „Dėl Europos Sąjungos valstybių narių sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo ir vykdymo“ ir kitų įstatymų pakeitimai ir papildymai.

Su visišku direktyvų perkėlimu ir jų įgyvendinimu susiję priimti, pavyzdžiui, **Branduolinės energijos įstatymo, Aplinkos apsaugos įstatymo** pakeitimai, o priimtas **Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo** pakeitimas yra susijęs su ES Teisingumo Teismo sprendimų dėl ES teisės aiškinimo įgyvendinimu.

Priimti **Lietuvos banko įstatymo** pakeitimai yra susiję su pradėtomis ES teisės pažeidimo procedūromis. Su visišku direktyvų perkėlimu ir jų įgyvendinimu susiję priimti **Mokėjimų įstatymo, Konsulinio statuto, Komercinių paslapčių teisinės apsaugos įstatymo** pakeitimai, o priimtas **Sveikatos draudimo įstatymo** pakeitimas yra susijęs su ES Teisingumo Teismo sprendimų dėl ES teisės aiškinimo įgyvendinimu. Su reglamentų, sprendimų ir kitų ES teisės aktų (išskyrus direktyvas), įgyvendinimu susiję priimti **Elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų įstatymo, Statistikos įstatymo, Aplinkos apsaugos įstatymo, Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymo, Radiacinės saugos įstatymo** pakeitimų projektai.

Šios kadencijos metu buvo priimti itin svarbūs teisės aktai, susiję su pasirengimu **Jungtinės Karalystės išstojimui iš ES** – tai įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo, Paramos mirties atveju įstatymo, Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo, Šalpos pensijų įstatymo, Tikslinių kompensacijų įstatymo, Socialinio draudimo pensijų įstatymo ir kitų įstatymų pakeitimai.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento

Tyrimų skyriaus patarėja

Dalia Juknevičiūtė

Tel. (8 5) 239 6185, el. p. dalia.jukneviute@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija.

Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2020